

նոյն մոլար կարծիքը՝ կայ, եւ աւելի՝ ամենեւն լուսաւորեալ կարծուած ժողովրդոց մէջ : Հարիւրին տասը Գաղղիացի չես գտներ որ ուրբաք օրը նոր գործ մը սկսի, ճամբայ ելլէ, ծառայութեան մէջ մտնէ, կարգուի, դաշինք դնէ, եւ այլն :

Միացեալ Նահանգաց օրագրին մէկը ցուցնելով որ Ամերիկայի մեծամեծ ու յաջող դէպքերուն գլխաւորներն ուրբաք օրերը հանդիպած են, կըյորդորէ Ամերիկացիքը որ այսպիսի սնոտիապաշտ մոլորութեանց չհատան ու չհետեւին : Եւ այսպէս կըյիշատակէ այն դէպքերը :

Ուրբաք օր, 1492ին օգոստոսի 21ին, Քրիստափոր Բոլոմպոս նաւ մտաւ Ամերիկան գտնելու :

Ուրբաք օր, 1492ին հոկտեմբերի 12ին, առաջին անգամ ցամաք երկիր տեսաւ :

Ուրբաք օր, 1493ին մարտի 4ին, Սպանիա դառնալու համար նաւ մտաւ :

Ուրբաք օր, 1493ին մարտի 15ին, Սպանիոյ Փալոս քաղաքը հասաւ :

Ուրբաք օր, 1493ին նոյեմբերի 22ին, Սպանիոյ հասաւ երկրորդ անգամ :

Ուրբաք օր, 1494ին յունիսի 13ին, Նոր-Աշխարհին ցամաքը գտաւ :

Ուրբաք օր, 1496ին մարտի 5ին, Հենրիկոս Ը Անգղիոյ թագաւորը, ձոն Քապորը ղրկեց որ գնաց հիւսիսային Ամերիկան գտաւ :

Ուրբաք օր, 1565ին սեպտեմբերի 7ին, Միացեալ-Նահանգաց Սուրբ-Յովսէփոս քաղաքին հիմը դրաւ Մելեմեդ Սպանիացին :

Ուրբաք օր, 1752ին փետրուարի 22ին, ծնաւ Վոշինկրոն, Միացեալ-Նահանգաց հասարակապետութեան հիմնադիրը :

Ուրբաք օր, 1781ին հոկտեմբերի 19ին, Նորթ-Թաւն քաղաքն առնուեցաւ :

Ուրբաք օր, 1789ին, Միացեալ-Նահանգաց ազատութիւնը հրատարակեցաւ եւ Վոշինկրոն նախագահ ընտրեցաւ :

ԲԱՆԱԼԻ ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՅ .

(Շարայարութիւն. Տես էջ 18, 43, 67, 135.)

« Սկանալ » կըսուի բնալուծութեան մէջ՝ խոշոր մասանց հեղանիւթերուն տակը նստիլը :

Ինչ բան է այն ճերմկութիւնն որ տաք ատեն կերելնայ ծովու ջրով քրջուած հագուստներուն վրայ պատած :

— Շոգիացած ջրին աղն է որ հագուստներուն վրայ կընստի :

Ինչէն է որ այս ճերմկութիւնը օդը խոնաւ ըլլալուն պէս կանցնի :

— Վասն զի օդոյն խոնաութենէն աղը կըլուծուի եւ աներեւոյթ կըլլայ :

Ինչո՞ւ համար սաստիկ շարժման մէջ գտնուող անձինքը շատ քանձր հագուստներ պէտք չէ հագնին :

— Վասն զի քանձր հագուստները չեն բողբոլ որ մարմնոյն արտաշնչութիւնը շոգի դառնայ : Երբոր մարդուս մարմնոյն տաքութիւնը շարժմամբ աւելնայ, արտաշնչութիւնը շոգի դառնալով՝ այն չափաչանց տաքութիւնը կըպակսեցընէ. եւ որովհետեւ քանձր հագուստները արգելք կըլլան այն շոգիացման, առողջութեան վնասակար են .

Ինչէն է որ անբաց վերարկու հագնողները շատ անգամ կըտեսնեն որ անոր տակէն ունեցած հագուստին բոլորովին քրջուած են :

— Վասն զի իրենց մարմնոյն արտաշնչութիւնը չկրնար վերարկուէն դուրս ելլել . ուստի ներսի դին կըխտանայ, հագուստներուն վրայէն վար կըվազէ եւ բոլորովին կըքրջէ զանոնք :

Ծծմբառը քաց օր ըլլայ ինչո՞ւ չբոցնկիր :

— Վասն զի Ա., խոնաութեան շոգիացմամբը կըպակսի այն տաքութիւնն որ ծծմբառը կարծր բանի մը վրայ շփելով կեղլէ :

Բ, Խոնաութիւնը օդոյն ջրածնին ու ծծմբառին մէջտեղը մտնելով արգելք կըլլայ, եւ ծծմբառը չբոցնկիր :

Երկայն խոտերն ու փտտած տերեւները ինչո՞ւ համար երկրի մը ցրտութիւնը կաւեցընեն :

— Վասն զի անոնք միշտ խոնաւ են ու անդադար շոգիացումն կըպատճառեն, որով գետնին տաքութիւնը կերբայ :

Ինչէն է որ հիմա Գաղղիա եւ Գերմանիա աւելի տաք է քան քէ ատենով, որ խաղողին ոչ երբեք կըհասուննար :

Վասն զի Ա, այն երկիրներուն մեծամեծ անտառները ջարդուեցան :

Բ, Հիմա անոնց մէջի բաց տեղերը ցամքեցուցած, ու երկիրները աւելի լաւ մշակուած են :

Ինչո՞ւ համար անդադար պաղ ջրով կը բրնձեն շատ մեքենաներու անիւները :

— Որպէս զի շոգիացմամբ պակսի այն տաքութիւնն որ անիւներուն արագ շարժմունքէն կը պատճառի :

Շոգիացմամբ ջուր սառեցընել կըլլայ :

— Շատ կերպերով. — զոր օրենակ, քէ որ շիշ մը բամպակի մէջ պլլես, ու այն բամպակը անդադար երերով բրնձես, շիշին մէջի ջուրը քիչ ատենէն կը սառի :

Շիշով ջուրը ինչո՞ւ համար կը սառի քէ որ անդադար երերով բրնձես վրան :

— Վասն զի շոգիացմամբ ջրին տաքութիւնը կերթայ, եւ այնչափ կը պաղի որ մինչեւ կը սառի ալ :

Ինչո՞ւ է որ երբոր օդահան մեքենային ընդունարանին տակը ջուր դնես, եւ քովն ալ երեք գտնուի, ու օդը դատարկես, ջուրը կը սառի :

— Վասն զի երբոր օդոյն ճնշումը պակսի՝ շոգիացումը շատ կ'աւելնայ. եւ որովհետեւ երերը խիստ շուտ շոգի կը դառնայ, անոր շոգին այնչափ ջերմութիւն կը ծծէ որ մինչեւ ջուրը կը սառի :

Ինչո՞ւ համար ջուրը բաց տեղ որ գտնուի աւելի շուտ կը սառի քան քէ գոց տեղ կեցած ատենը :

— Վասն զի Ա, ջուրը բաց տեղ աւելի շուտով շոգի կը դառնայ, եւ շոգիացմամբ շատ մը տաքութիւն դուրս կ'ելլէ բոլոր զանգուածէն .

Բ, Ո՛ր եւ իցէ ծածկոյթ իր տաքութեան մէկ մասը ջրին երեսը կը գարնէ, անով չբոգուր որ ջուրը սառի :

Տաքութիւն ալ լուսոյ պէս օդուն մէջ դեպ ի ամեն կողմը կը ճառագայթէ. եւ այս ճառագայթումը ոչ միայն մեր աչքին տեսնուած կրակին տաքութիւնն ունի, այլ նաեւ աչքի չերեւցող տաքութիւն.

Հնդկաստան սաստիկ տաք եղած ատենը ինչ հնարքով սառ կը շինուի :

— Գետինը փոս մը կը փորեն մէկ մեքէ խորութեամբ ու 10 քառակուսի մեքէ լայնքով, եւ յատակը յարդով կամ շաքարի եղեգով կը ծածկեն : Արեւը մտնելէն ետեւ եղեգներուն վրայ տափակ պնակներով ջուր կը դնեն որ առաջ եփ ելած ու

ետքը նորէն պաղած է. — երկրորդ օրը կը տեսնեն որ ջուրը սառեր է, կ'առնեն սառնատունը կը դնեն :

Այն ջրին սառելուն պատճառն ինչ է :

— Վասն զի ջրին մէկ մասը հողէ պնակներուն մանր ծակտիքէն կ'անցնի ու շոգի կը դառնայ. անով այնչափ կը պաղի որ մինչեւ բոլոր ջուրն ալ կը սառի :

Ինչո՞ւ համար արեւուն տաքութենէն գետնին երեսը կը ջորնայ :

— Վասն զի անոր խոնաւութիւնը շոգի կը դառնայ. անով հողուն մասնիկներն աւելի կը խտանան եւ բոլոր զանգուածն ալ կը պնդանայ :

Արարչին իմաստութիւնն ու բարութիւնն ինչպէս կ'երեւնայ այս բանիս մէջ :

— Թէ որ գետինը չոր օդով չպնդանար ու չկարծրանար, տաքութիւնն ու ցամաքութիւնը հողուն մէջ կը քափանցէին ու հունտերն ու արմատները կը փճացընէին :

Ինչէն է որ հացը քանի մը օր պահուի նէ կը կարծրանայ :

— Վասն զի խոնաւութիւնը մէջէն կ'ելլէ շոգի կը դառնայ, եւ այն ատեն հաստատուն մասնիկները իրարու քով կը մօտենան ու կը սեղմուին :

Ինչէն է որ ծովու ջրէն ելած շոգին աղի չէ :

— Վասն զի շոգիացման ատեն աղը ջրին տակը կը նստի կամ կը սրկանայ :

ԶԻՆՈՒՈՐԻ ՄԸ ԵՐԱՁԸ.

Պատերազմէն ետ դառնալու փողն հնչեցաւ Բացօրեազ գօրքին վառած կրակները կը փայլին կը շողան. բանակին չորս դին պահանջողները իրարու Ո՞վ է կրկանչեն : Զինուորները պատերազմի դաշտին վրայ պառկած մինչեւ երկրորդ առաւօտ կը քնանան :

Այն հինաւորց գինուորաց որոց պատերազմը հայրենիք դարձած է, այս գիշերս ուրիշ գիշերներուն նման է, այսինքն փառաց եւ մահուան մէջ դադար մը : Անցեալը մոռնալով, գալիքը չգիտնալով՝ շատոնց է որ իրենց կենաց սահմաններէն ժամանակն առած են : Այսօրուան կամ վաղուան համար բնաւ հոգ չեն ըներ : Իրենց համար երեկուան օրը անցած է, վաղուան օրն ալ քերէս ամենեւին պիտի չըլլայ. ապա ուրեմն վաղուան չսպասեն, բող այսօր ուրախանան : — Գինի լեցուր, գինեվաճառ, կրկանչեն ոմանք